

โนราชุดทำร่วมสมัย

ธรรมนิത്യ นิคมรัตน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา 90000

อีเมลล์: noratammanit@gmail.com

บทคัดย่อ

การแสดงชุดโนราชุดทำร่วมสมัยเป็นการแสดงสร้างสรรค์เพื่อนำองค์ความรู้ของโนราไปพัฒนาเป็นการแสดงต่าง ๆ แล้วมาจัดการแสดงร่วมกันเพื่อเล่าเรื่องเมืองสงขลา

การแสดงโนราภาคใต้มีองค์ความรู้ด้านศิลปะมากมาย สามารถนำเอกลักษณ์ของการรำ การร้อง และการแต่งกายไปประยุกต์เป็นงานหุ่นโนรา งานจิตรกรรม เพลงแร็ป หนังสั้น ฯลฯ ซึ่งงานแต่ละประเภทเมื่อนำมาจัดการแสดงร่วมกันในรูปแบบโนรา จะทำให้เกิดการแสดงชุดโนราชุดทำร่วมสมัย ที่แสดงถึงความมีคุณค่าและนาฏยลักษณ์ของโนรา บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้กับผู้ชมในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดความรักภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในศิลปะการแสดงโนรา ซึ่งการแสดงชุดโนราชุดทำร่วมสมัยใช้นักแสดงจำนวน 35 คน เวลาในการแสดง 30 นาที

คำสำคัญ: โนราชุดทำ, ร่วมสมัย

Contemporary Thai Southern Dance “Manora Sattha”

Thammanit Nicomrath

Faculty of Fine Arts, Thaksin University, Songkhla 9000, Thailand

E-mail: noratammanit@gmail.com

Abstract

The contemporary performance of Manora Sattha was a creative performance developed to apply knowledge of Manora in order to create many performing patterns for joint performance to tell story of Songkhla City.

Manora Thai Southern Dance was consisted of many art knowledge which was performed with apply unique of dance, singing, and dressing for many fields of art such as Manora puppet, Manora model, Mural, Rap song, and Thai southern shadow puppet (Nung Ta-Loong). When these fields of art were jointly applied for Manora Dance, the contemporary Manora Sattha was created to show values and characteristics of Manora. Nowadays, the Manora dance was performed to tell audiences the stories of Songkhla City led to be proud of value on Manora performance. The contemporary Manora dance was required 35 performers and 30 minutes to perform.

Keywords: Manora Sattha, Contemporary

บทนำ

ศิลปะการแสดงพื้นบ้านทุกประเภทของไทย ซึ่งได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตและยังคงสืบทอดการแสดงมาจนถึงปัจจุบัน ย่อมแสดงให้เห็นว่าการแสดงพื้นบ้านประเภทนั้นมีความสำคัญและมีบทบาทต่อสังคมที่สะท้อนถึงความเข้มแข็งของการแสดงที่จะต้องพัฒนาปรับตัว ปรับปรุง ปรับเปลี่ยนการแสดง แต่ยังคงเอกลักษณ์ที่จะต้องอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นการแสดงศิลปะพื้นบ้านประจำท้องถิ่น สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ในยุคปัจจุบันได้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีความสำคัญดังกล่าวนี้คือ หมอลำ ลิเก ลำตัด โนรา ลิเกฮูลู ฟ้อน เซิ้ง เป็นต้น โดยเฉพาะศิลปะการแสดงพื้นบ้านโนราของภาคใต้ที่มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนการแสดงเรื่อยมาแต่ยังคงเอกลักษณ์ไว้ได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรศึกษารูปแบบการแสดงที่พัฒนาและปรากฏในปัจจุบัน

ความหมาย

การแสดงพื้นบ้านแต่ละประเภทย่อมมีเอกลักษณ์ของการแสดงแตกต่างกันตามภูมิภาคของแต่ละท้องถิ่น มีชื่อ ความหมาย องค์ประกอบ และเอกลักษณ์ วิธีการแสดงแตกต่างกัน ดังตัวอย่างของการแสดงโนราต่อไปนี้ เช่น

โนรา หมายถึง ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ ที่มีการรำ การร้อง การแสดงเป็นเรื่อง และการประกอบพิธีกรรม (ปรีชา นุ่นสุข, 2537: 15)

ชัตทำ หมายถึง การวาดมือและแขนออกไปอย่างรวดเร็ว ใช้ในการแสดงโนราและละครชาตรี เช่น ชัตท่าเขาควาย ชัตท่าครุ เป็นต้น (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 378)

ดังนั้น โนราชัตท่า หมายถึง การรำทำโนราในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการรำที่รวดเร็ว กระฉับกระเฉง แต่ยังคงเอกลักษณ์ของความแข็งแรงแฝงไปด้วยความอ่อนช้อย

ร่วมสมัย หมายถึง การจัดการแสดงที่สามารถเล่าเรื่องราวในปัจจุบันได้โดยมีการประยุกต์ออกแบบและสร้างสรรค์วิธีการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้นักแสดงทุกคนมีบทบาทในการสื่อสารการแสดงบนเวทีร่วมกันและเท่าเทียม

การแสดงโนราชัตทำร่วมสมัย จึงเป็นการแสดงโนราที่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อที่จะทำให้การแสดงโนราสามารถสื่อสารและเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้กับคนในยุคปัจจุบันได้ มีองค์ประกอบของกระบวนการสร้างงานดังนี้คือ

1. แนวคิดของการสร้างงาน
2. กระบวนการสร้างงาน
3. วิธีการสร้างงาน
4. การนำเสนอผลงาน
5. การสรุปและเสนอแนะ

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีองค์ประกอบของความรู้ที่สำคัญในการนำมาพิจารณาคัดเลือกสร้างผลงาน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการสร้างงาน ศิลปะการแสดงโนราเป็นการแสดงที่มีองค์ความรู้กว้างขวาง สามารถพัฒนาไปสร้างสรรค์เป็นศิลปะการแสดงหรืองานศิลปะได้หลากหลาย เช่น แต่งเพลงพื้นบ้านที่เกี่ยวกับจังหวะเรื่องราวของโนรา ประดิษฐ์หุ่นเชิดเป็นรูปโนรา ประดิษฐ์ตัวหนังตะลุงรูปโนรา สร้างงานวาดภาพโนรา เมื่อโนราที่มีพื้นที่ในการสร้างงานได้หลากหลาย ควรจะเอาความงดงามและมีคุณค่าของศิลปะที่พัฒนามาจากการแสดงโนรา มาแสดงร่วมกันเพื่อสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในคุณค่าของโนราที่สามารถรับใช้สังคมได้ในปัจจุบัน

2. กระบวนการสร้างงาน การสร้างงานโนราชุดทำสมันั้น จะเป็นการนำองค์ความรู้ของงานศิลปะที่เกิดจากการสร้างงานของศิลปินแขนงต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การแสดงโนรา ใช้ท่าและจังหวะบรรเลงประกอบการรำบทประหล่มสายซุน อุปลั่มภันรากร จังหวัดพัทลุง มาแสดงทำรำที่สวยงามแบบดั้งเดิม

2.2 งานจิตรกรรมเป็นการใช้งานเขียนสีน้ำและสีน้ำมันรูปโนรา และรูปเงาวัลย์ โดย นางสาวปริดาภรณ์ สิทธิมาก ศิลปินเยาวชนจังหวัดพัทลุง และนายอดุลย์ มุดอ ศิลปินวาดภาพจังหวัดปัตตานี

2.3 เพลงประกอบการแสดงใช้เพลงดนตรีโนราประยุกต์โดยนายกิตติชัย รัตนพันธ์ อาจารย์ดนตรีพื้นบ้าน ประจำวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง และเพลงแร็ปกษัตริย์ มีเนื้อร้องประกอบเกี่ยวกับเมืองสงขลาในอดีตและปัจจุบัน โดยศิษย์เก่ามหาวิทยาลัย ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม ได้จัดทำขึ้น

2.4 หุ่นกระบอกโนรา ห่อนกระบอกพรวาน และหุ่นละครเล็กโนราที่ได้มีการสร้างสรรค์ขึ้นโดย อาจารย์ธนภรณ์ แสนอ้าย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ สาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา มาเป็น

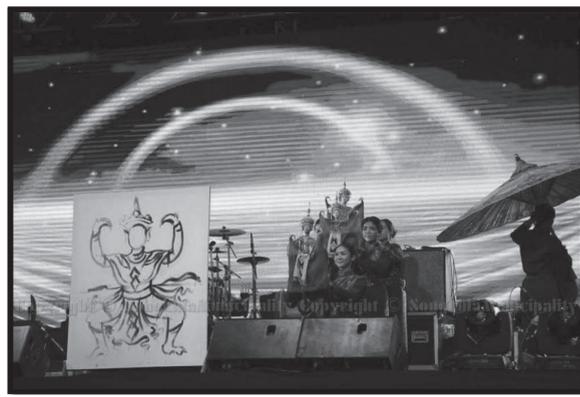
องค์ประกอบหลักการเล่าเรื่องราว

2.5 การเซตหนังตะลุงโดยมีการกะหนังตะลุงเป็นรูปตัวสำคัญ ๆ เช่น ปรายหน้าบทมเหสี ตัวตลก และรูปโนรา โดยมีมือหนังสง ศรีทวิกุล อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

ซึ่งศิลปะการแสดงแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันแต่จะต้องมา ร่วมการสร้างสรรคการแสดงเพื่อที่จะเล่าเรื่องเมืองสงขลาในยุคสมัยปัจจุบัน โดยมีเนื้อเพลงแร็ปปักซีใต้เป็นโครงสร้างหลักในการสื่อสารความหมายของการแสดงร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ขึ้นมา

3. วิธีการสร้างงาน การแสดงชุดโนราชัตทำร่วมสมัย เมื่อได้รวบรวมองค์ความรู้หลักที่สำคัญแต่ละประเภทแล้ว มีวิธีการสร้างงานเป็นช่วงระยะเวลาการแสดง 4 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 การนำโนราแบบดั้งเดิม เพื่อสื่อสารถึงควมมีคุณค่าของศิลปะการแสดงโนรา โดยการวาดภาพโนราและความงดงามของเกวียนในป่าที่เลื้อยเกี่ยวพันต่อเนื่องกันมาจนหนาแน่น ใช้ฟูกันสีน้ำและสีพลาสติควาดลงบนแผ่นผืนผ้าใบและร่มขนาดใหญ่

โนราพื้นฐาน

ที่มา: Songkhla City. 2559.

ลายเถาวัลย์ตามรูปแบบช่างชาวไทยมุสลิม
ที่มา: วิระเดช ทองคำ. 2559.

ช่วงที่ 2 การขีดหนังตะลุงและหุ่นพราวน เพื่อเล่าเรื่องความเจริญรุ่งเรืองด้วย
ศิลปะและวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ผ่านการขับร้องบทเพลงเร่พ
ปักษ์ใต้ที่มีการขับร้องประกอบการแสดง

ภาพโนรา หนังตะลุง พระอิศวรทรงโค
ที่มา: วิระเดช ทองคำ. 2559.

ช่วงที่ 3 การเชิดหุ่นกระบอกโนรา 7 ตัว หุ่นพราน 1 ตัว หุ่นโนราละครเล็ก 3 ตัว ประกอบการรำในจังหวะเพลงโค เพลงนาต เพื่อให้เห็นถึงการพัฒนาหุ่นมาจากโนราที่มาจากวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง สามารถปรับเปลี่ยนและสร้างสานศิลปะใหม่ขึ้นมาได้ และสามารถร่ายรำได้สวยงามใกล้เคียงกับการแสดงโนราดั้งเดิม

ที่มา: Songkhla City. 2559.

ที่มา: วิระเดช ทองคำ. 2559.

ช่วงที่ 4 การรำโนราคล่องหงส์ โดยศิลปินโนราและพราน เป็นการสื่อสารเมื่อเมืองสงขลามีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งมาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้น ศิลปะการแสดงโนราซึ่งเป็นวัฒนธรรมเก่า สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับศิลปะการแสดงใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ พร้อมกับใช้องค์ประกอบจากฉากรูปโนราและหุ่นกระบอกโนราและหุ่นโนราละครเล็กแสดงร่วมกัน

ที่มา: Songkhla City. 2559.

4. การนำเสนอผลงาน การแสดงชุดโนราชุดทำร่วมสมัย ได้มีการจัดการแสดงผลงานที่มีการออกแบบสร้างสรรค์วิธีการแสดง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายพร้อมองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดงงานหลากหลาย เก้า เท่ รีมเล ساب ของเทศบาลนครสงขลา ร่วมกับภาคีคนรักสงขลา มูลนิธิสวนประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ดิณสุสานนท์ และห้างทองหยงเทียน บ้านนครในสงขลา เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2559 เวลา 18.30 น. เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยใช้เวลาในการแสดง 30 นาที นักแสดงจำนวน 35 คน

5. การสรุปและเสนอแนะผลงาน การแสดงชุดโนราชุดทำร่วมสมัยดังกล่าวมีการดำเนินการสรุปผลงานของการแสดง โดยการประเมินจากความพึงพอใจของอาจารย์และนิสิตสาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะในจังหวัดสงขลาที่ได้ชมการแสดง ซึ่งผลของการดำเนินงานและข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้คือ

จากการชมการแสดงโนราชัฒทำร่วมสมัย มีผู้ชมที่สนใจได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงสรุปลังนี้

- 5.1 การแสดงชุดโนราชัฒทำร่วมสมัย เป็นการแสดงแปลกใหม่ นำเสนอการแสดงโนราและหุ่นได้น่าสนใจ
- 5.2 การแสดงของหุ่นจะดึงดูดความสนใจผู้ชมมากกว่าการแสดงโนราหรือการวาดภาพ
- 5.3 การใช้จอแอลอีดี ผู้ชมสามารถชมหุ่นที่มีขนาดเล็กในระยะไกลที่ปรากฏที่จอด้านหลังขนาดใหญ่ได้อย่างชัดเจน
- 5.4 การใช้จอทำให้เกิดมิติภาพ หลายภาพการแสดงปรากฏอยู่บนพื้นที่เดียวกันเกิดความตื่นตาตื่นใจ เช่น ภาพโนรากำลังร้ายร้ายอยู่กลางเวที และจอม้าภาพหุ่น ภาพวาด ปรากฏเป็นองค์ประกอบโดยรอบ มีศิลปะหลายรูปแบบเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน
- 5.5 การจัดวางและแสดงบทบาทของนักดนตรี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแสดงบนจอและเวทีไม่ชัดเจน
- 5.6 พิธีกรมิได้อธิบายความเป็นมาของศิลปะการแสดงโนรา หุ่น เพลง การวาดภาพ ที่ได้แสดงให้ผู้ชมได้เข้าใจเบื้องต้น ความเข้าใจเรื่องราวของการแสดงที่สื่อสารออกมาในรูปของโนรา หุ่น เพลง และจิตรกรรม

บทสรุป

การแสดงโนราซึ่งมีการอนุรักษ์และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน สามารถนำองค์ความรู้ไปสร้างสรรค์เป็นการแสดงประเภทต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับความต้องการของศิลปินผู้สร้างสรรค์ และมีพื้นที่ในการเผยแพร่ศิลปะการแสดงโนราแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่สามารถเล่าเรื่องราวและสื่อสารศิลปะต่าง ๆ ได้ชัดเจน การแสดงชุดโนราชัฒทำร่วมสมัยจึงเป็นการบูรณาการงานศิลปะที่เกิดขึ้นให้สามารถแสดงร่วมกันเพื่อรับใช้สังคมในยุคปัจจุบันที่มีรสนิยมในการชมปรับเปลี่ยนไปในงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ศิลปินการแสดงที่บ้านที่ชาญฉลาดที่มีประสบการณ์ด้านการแสดงและมีโอกาสศึกษาหาความรู้ศิลปะด้านอื่น ๆ จึงสามารถปรับตัวเอื้อเฟื่องงานศิลปะไปสู่งานแขนงต่าง ๆ ได้อย่างลงตัว ทำให้มีผู้ที่ชมการแสดงนั้นได้เกิดความลึกซึ้ง ศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่ปรากฏออกมาจึงเกิด

ความประทับใจและยอมรับผลงานที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกลวิธีในการปรับการแสดงให้สอดคล้อง
กับยุคสมัยปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา นุ่นสุข. 2557. โนรา หนังสือชุดความรู้ไทย. องค์การการค้าคุรุสภา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์จำกัด
พับลิเคชั่นส์.